

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

РИШКЕВИЧ Наталі Олександрівни

«Дизайн інтер'єрів бібліотек: історія, тенденції, інновації»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 02 Культура і мистецтво,

спеціальності 022 Дизайн

Детальне ознайомлення з дисертацією **Ришкевич Наталії Олександрівни** «Дизайн інтер'єрів бібліотек: історія, тенденції, інновації» та представлені публікації дозволяють сформулювати висновки щодо оцінки їхньої актуальності, новизни, рівня обґрунтованості та достовірності наукових положень, практичного значення, змісту, завершеності й відповідності нормативним вимогам, а також рівня виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової роботи.

Актуальність обраної проблематики зумовлена зміною ролі бібліотеки в умовах розвитку інформаційного суспільства, цифровізації та трансформації суспільних потреб у світі та в Україні. Не викликає сумніву, що бібліотеки у сучасному суспільстві не лише виступають осередками освіти, культури та комунікації, а й відіграють вагомую роль у соціальній взаємодії та забезпеченні інформацією. Це призводить до розуміння того, що підходи до проектування їхнього простору також потребують оновлення відповідно до нових викликів. У роботі обґрунтовано спрямованість досліджень на пошук гармонійних рішень внутрішнього простору будівель бібліотек, які поєднували б технологічні, ергономічні та художньо-естетичні вимоги з грамотними функціонально-планувальними рішеннями.

Обґрунтованість теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій дисертації не викликає сумніву, що підтверджується достатньо

широким рядом першоджерел, фактичних даних, а також глибоким аналізом наявного теоретичного й практичного досвіду відповідно до теми дисертації.

Достовірність основних положень роботи забезпечено коректною постановкою завдань, методичною послідовністю проведеного дослідження та грамотним застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів. Результатом наукової роботи стали визначені автором закономірності, сучасні тенденції та інноваційні підходи у сфері дизайну предметно-просторового середовища будівель бібліотек. Отримані автором теоретичні та практичні результати відповідають визначеній меті дисертації, опубліковані у рецензованих фахових виданнях та оприлюднені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, що відображено в опублікованих тезах.

Усі вищезазначені аргументи дозволили зробити позитивний висновок щодо наукової обґрунтованості й достовірності основних положень даної дисертації відповідно до поставлених мети і завдань.

Науковою новизною одержаних результатів слід вважати наступне:

- визначені закономірності трансформації бібліотечного простору від книгосховища до багатофункціонального соціокультурного середовища та визначено особливості впливу зміни суспільної ролі бібліотеки на формування її інтер'єрів;
- виявлені та систематизовані сучасні тенденції дизайну бібліотечних інтер'єрів, серед яких багатофункціональність, інтеграція інноваційних і цифрових рішень, гнучкість та адаптивність середовища, а також художньо-образна виразність і просторова ідентичність;
- визначені особливості впливу інноваційних підходів на функціонально-просторову організацію бібліотечного середовища, користувацький досвід і соціальну роль сучасної бібліотеки;

- вдосконалені підходи до інтеграції інноваційних і цифрових рішень у бібліотечне середовище, апробовані на матеріалі авторських проєктів реконструкції та реновації бібліотек.
- комплексну характеристику дизайну інтер'єрів будівель бібліотек у контексті їх історичного розвитку, сучасних тенденцій та інноваційних напрямів формування бібліотечного середовища.

Практичне значення дисертації РИШКЕВИЧ Наталії Олександрівни можна вважати суттєвим у сфері дизайн-діяльності, зокрема, для формування предметно-просторового середовища будівель і комплексів бібліотек в Україні. Положення та результати роботи можуть бути впроваджені у сферу наукових досліджень, в архітектурне проєктування та дизайн інтер'єрів, а також у навчальний процес кафедр факультету дизайну Київського національного університету технологій та дизайну — у курсове та дипломне проєктування та дисципліни типологічного спрямування за освітньо-професійними та освітньо-науковими програмами спеціальності 022 (B2) «Дизайн».

Оцінка наукових публікацій. Результати дисертації Ришкевич Наталії Олександрівни були опубліковані у 22 наукових працях, а саме: 5 статей у фахових наукових виданнях України, 1 стаття у закордонному науковому журналі, 16 доповідей на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, 1 з яких за кордоном. Таким чином, можна стверджувати, що кількість і якість наукових публікацій Ришкевич Наталії Олександрівни відповідають вимогам п. 8 «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності і оформлення.

Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації — 399 сторінок, основний текст — 212 сторінок.

У **вступі** здобувачем послідовно й чітко викладено актуальність теми, показано зв'язок із науковими програмами, сформульовано мету, що в основному відповідає заявленій темі, та розкрито завдання дослідження. Визначено об'єкт і предмет дослідження, представлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У **першому** розділі «Проблеми формування внутрішнього середовища бібліотек» досліджено стан наукової розробленості проблеми дизайну інтер'єрів бібліотек на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел. Встановлено, що сучасні дослідження бібліотек розвиваються в історико-архітектурному, бібліотекознавчому, типологічному, UX-орієнтованому та середовищно-дизайнерському напрямках.

Основна увага у цьому розділі приділена питанням трансформації бібліотеки від традиційного книгосховища до відкритого багатфункціонального соціокультурного простору, орієнтованого на комунікацію, навчання, громадську взаємодію та використання цифрових технологій. Водночас встановлено недостатню розробленість комплексного підходу до аналізу бібліотечного інтер'єру як цілісної системи взаємопов'язаних функціональних, просторових, технологічних, ергономічних та художньо-образних компонентів. Систематизовано понятійно-термінологічний апарат дослідження, що охоплює категорії бібліотечного середовища, функціонально-просторової організації, цифровізації, інклюзивності, гнучкості та трансформації простору.

Головним результатом даного розділу є сформована методологічна та джерельна база дослідження, яка поєднує системний, середовищний, типологічний і людиноцентричний підходи та забезпечує комплексне вивчення історичного розвитку, сучасних тенденцій і інноваційних напрямів формування бібліотечних інтер'єрів.

У **другому** розділі «Еволюція, типологія та фактори формування бібліотечного середовища» авторка дослідила історичну еволюцію бібліотечних

закладів, сучасну практику проєктування бібліотек, фактори формування бібліотечного середовища та типологію сучасних бібліотек. Проаналізовано розвиток бібліотечних просторів від стародавніх книгосховищ до бібліотек інформаційної доби та виявлено закономірності трансформації їхньої архітектурно-просторової організації, функціонального наповнення, інтер'єрного середовища і характеру користування.

Погоджуюся із автором у ствердженні, що сучасна бібліотека трансформувалася у багатофункціональне середовище, яке поєднує інформаційні, освітні, культурні, рекреаційні та соціально-комунікативні функції.

Важливим результатом даного розділу є систематизовані автором основні підходи до вдосконалення чинної типології бібліотек, зокрема функціональний, соціально орієнтований та архітектурно-просторовий. Поряд із традиційною класифікацією бібліотек поширення набули сучасні організаційні, планувальні та просторові моделі, які розглядають бібліотеку як освітній, культурний, інформаційний і громадський центр.

У **третьому** розділі «Інноваційні тенденції в організації бібліотечних інтер'єрів» авторка дослідила особливості формування сучасного бібліотечного середовища в умовах цифровізації суспільства та трансформації функцій бібліотеки. Встановлено, що провідною тенденцією розвитку бібліотечних інтер'єрів є перехід від жорстко структурованої системи приміщень до відкритого багатофункціонального середовища, орієнтованого на різноманітні сценарії користування.

Важливим питанням у роботі стало визначення ролі та функцій меблювання у формуванні бібліотечного середовища, а саме: ергономічної, розподільчої, комунікативної, трансформаційної та художньо-образної. Узагальнено особливості використання модульних, мобільних і трансформованих меблів, які забезпечують оперативну зміну конфігурації

простору, підтримують різні сценарії навчальної, культурної, комунікативної та рекреаційної діяльності, а також сприяють формуванню інклюзивного та людиноорієнтованого середовища.

Підсумком третього розділу дисертації є узагальнення сучасних тенденцій формування предметно-просторового середовища бібліотечних будівель та їхніх приміщень. Також здійснено проєктну апробацію результатів дослідження на матеріалі авторських проєктів реконструкції бібліотечно-освітнього простору в с. Жорнівка Київської області та реновації історичної бібліотеки в м. Кропивницький, що підтвердило практичну застосовність виявлених тенденцій під час проєктування та модернізації бібліотечних інтер'єрів.

Загалом, у представленому на розгляд дослідженні слід відзначити послідовність матеріалу, достатню чіткість і логічність його побудови. Поряд із вищезазначеними здобутками роботи можна висловити деякі **дискусійні моменти та побажання**, а саме:

1. У роботі подано 11 загальних висновків на 7 сторінках, зміст яких не повністю відповідає положенням наукової новизни. Пункти наукової новизни мають лаконічний характер, проте занадто розлогі і детальні підсумкові висновки потребують коригування та скорочення.

2. Структура дослідження побудована таким чином, що аналітична частина займає половину роботи, тим самим дещо порушується баланс між загальноприйнятими етапами дослідження — «аналізом», «синтезом» та «апробацією».

3. У роботі спостерігається певна нерівномірність розподілу матеріалу між параграфами. Наприклад, п. 1.2 займає 3 сторінки, а пп. 2.1, 2.2, 2.3 – близько 20 сторінок кожний. Понятійно-термінологічний апарат, виокремлений як п. 1.2 варто було б подати у вигляді термінологічного словника, тим більше, що більшість висвітлених понять має загальновідоме та широко застосоване значення, а саме: інновації в дизайні, доступність, інклюзивність тощо.

4. В анотації до роботи зазначено, що у 2-му розділі дослідженням визначено 4 моделі розвитку бібліотек (закриту фондоцентричну, репрезентативно-зальну, функціонально-раціональну та відкриту публічну), проте у тексті та ілюстраціях це не відображено.

5. У даній науковій роботі, на мій погляд, бракує рисунків з аналітичними схемами та функціонально-просторовими моделями, які б підсумовували результати розділів (так звані «вихідні» планшети).

6. Як побажання для продовження дослідження, слід зазначити можливість більш глибокого розгляду питань нормування предметно-просторового середовища будівель (приміщень) бібліотек та методики його проектування.

Втім, зазначені зауваження та побажання не зменшують загального позитивного враження від представленої дисертації. Отримані в роботі результати не викликають сумнівів, є обґрунтованими, мають наукову новизну і практичне значення.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...».

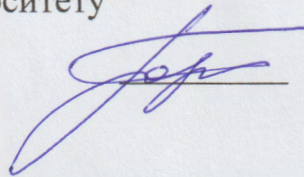
Дисертація РИШКЕВИЧ Наталії Олександрівни «Дизайн інтер'єрів бібліотек: історія, тенденції, інновації» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема, пп. 5, 6, 7, 8, 9. Робота є самостійною науковою працею, результати якої свідчать про важливий внесок здобувача в науку.

Загальний висновок.

На підставі вищезазначеного можна констатувати високий рівень виконання здобувачем поставленого наукового завдання та глибоке оволодіння методологією наукової діяльності. Вважаю, що дисертація «Дизайн інтер'єрів

бібліотек: історія, тенденції, інновації», представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 022 Дизайн, є завершеною науковою працею, яка відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка, РИШКЕВИЧ Наталя Олександрівна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 Дизайн.

Офіційний опонент,
доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри дизайну
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Юлія ТРЕТЯК

